

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
Вступ до спеціальності
підготовки Бакалавра
спеціальності 232 Соціальне забезпечення
освітньо-професійної програми
Соціальне забезпечення

Силабус навчальної дисципліни «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 232 Соціальне забезпечення, за освітньо-професійною програмою Соціальне забезпечення.

Розробник: Колосок А. М., доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, к.е.н., доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджено зі змінами та доповненнями на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи № 2 від 15 вересня 2021 р.

Завідувач кафедри:

Чернета С. Ю.

І. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 232 Соціальне забезпечення Соціальне забезпечення Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів ECTS 150/5		Рік навчання 1
		Семестр 1-ий
		Лекції 36 год.
		Практичні (семінарські) 36 год. Лабораторні 0/0 год. Індивідуальні 0/0 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота 68/ год.
		Консультації 10/ год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		українська

ІІ. Інформація про викладача (-ів)

Колосок Андрій Мирославович, к.е.н., доцент, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, kolosok.andrew@vnu.edu.ua, В-307.

Дні занять розміщено на <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

ІІІ. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. Змістом навчальної дисципліни є чіткі уявлення про існуючі проблеми соціальної політики в Україні та професійні можливості фахівця у галузі соціального захисту населення/соціального інспектора щодо вирішення конкретних проблем соціальної політики; система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків.

2. Постреквізити – одержані знання будуть необхідні для вивчення навчальних дисциплін: «Соціальна політика», «Економічні основи соціального захисту», «Система соціального захисту», «Соціальна допомога різним категоріям населення», «Технології соціального аудиту та інспектування» та ін.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни. Мета навчальної дисципліни: полягає у формуванні в студентів розуміння сутності, змісту, функцій та завдань соціальної політики, уявлень про основні напрями та механізми соціального забезпечення й підтримки різних категорій населення в Україні, а також у спонуканні студентів до осмислення своєї майбутньої професійної діяльності.

Завдання дисципліни:

- ознайомити зі змістом та структурою соціального забезпечення;
- проаналізувати ситуацію щодо визначення сутності та змісту поняття «соціальне забезпечення» у сучасному науковому дискурсі;
- сформулювати уявлення про структуру соціального забезпечення та умови його здійснення в Україні і за кордоном, розкрити форми та методи соціального забезпечення;
- показати як працює система соціального обслуговування і соціальних служб України;
- ознайомити із емпіричним досвідом України та іноземних країн та існуючими підходами (інструментарієм) щодо соціального забезпечення;
- показати глибинний зв'язок соціального забезпечення з повсякденним життєвим світом людини та домінуючими ціннісними орієнтирами;

– виробити у студентів базові аналітичні та інструментальні компетентностей в сфері соціального забезпечення.

4. Результати навчання (компетентності).

Навчальна дисципліна спрямована на формування інтегральної компетентності (ІНТ): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Ефект навчання щодо загальних компетентностей (ЗК)

- ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.

- ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- ЗК6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у професійній діяльності.

- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

- ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

- ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- ЗК10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

- ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

- ЗК12. Здатність працювати в команді.

- ЗК13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

- ЗК14. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

- ЗК15. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

- ЗК16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Ефект навчання щодо фахових компетентностей (ФК)

- ФК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави.

- ФК15. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з соціальної допомоги для виконання завдань професійної діяльності.

Ефект щодо програмних результатів навчання

- ПР31. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.

- ПР33. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.

- ПРУ1. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження.

- ПРУ5. Аналізувати та оцінювати рівень матеріально-економічного захисту різних категорій населення.

- ПРУ6. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення.

- ПРК1. Використовувати усну та письмову комунікацію українською мовою для здійснення професійної діяльності.

- ПРК3. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні.
 - ПРК4. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

- ПРАіВ1. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.

- ПРАіВ3. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

5. Структура навчальної дисципліни.

Схема курсу денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього годин денна	Лек.	Пр.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю ² .	Бал оцінювання
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального забезпечення							
Тема 1. Соціальне забезпечення поняття та сутність	15	4	4	6	1	ДС, Т, РЗ/К	4
Тема 2. Історичні аспекти виникнення та розвитку соціального забезпечення	16	4	4	7	1	ДС, Т, РЗ/К	4
Тема 3. Зарубіжний досвід соціального забезпечення	16	4	4	7	1	ДС, Т, РЗ/К	4
Тема 4. Економічні основи соціального забезпечення	16	4	4	7	1	ДС, Т, РЗ/К	4
Тема 5. Соціальне забезпечення як фактор розвитку соціально-відповідальної держави	20	6	6	7	1	ДС, Т, РЗ/К	4
Разом за модулем 1	75	18	18	34	5	Т, МКР/КР	30
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти соціального забезпечення							
Тема 6. Соціальні ризики як підстава виникнення в особи права на соціальне забезпечення	15	4	4	6	1	ДС, Т, РЗ/К	4
Тема 7. Форми соціального забезпечення	16	4	4	7	1	ДС, Т, РЗ/К	4
Тема 8. Особливості сучасної української системи соціального забезпечення	16	4	4	7	1	ДС, Т, РЗ/К	4
Тема 9. Професійні якості фахівця у галузі соціального захисту населення/соціального інспектора	16	4	4	7	1	ДС, Т, РЗ/К	4
Тема 10. Морально-етичні якості фахівця у галузі соціального захисту населення/соціального інспектора	20	6	6	7	1	ДС, Т, РЗ/К	4
Разом за модулем 2	75	18	18	34	5	Т, МКР/КР	30
Разом	150	36	36	68	10	Максимальна оцінка балів	100

Примітки: ¹ Всього годин лекцій і практичних занять. ² Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Провідним завданням самостійної роботи є набуття студентами навичок самостійного усвідомленого опрацювання фахових інформаційних джерел та оволодіння практичними навичками. Самостійна робота передбачає напрацювання студентами змісту відповідей на конкретні запитання, які не в повній мірі розглядаються на практичних заняттях, а також містить завдання практичного характеру. Обсяг самостійної роботи визначається певною конкретною кількістю годин, передбачених навчальним планом.

Тема 1. Соціальне забезпечення: поняття та призначення. Актуальність розвитку соціального забезпечення в Україні.

1. Порівняйте поняття «соціальне забезпечення», «соціальна робота», «соціальна політика», «соціальна допомога». Вкажіть на їхні суттєві відмінності.
2. Перерахуйте законодавчі акти, які визначають соціальну політику держави.
3. Чим відрізняється соціальна допомога від соціального забезпечення?
4. Чому соціальну допомогу називають механізмом суспільного самоконтролю?
5. Окресліть основні суспільні проблеми, які є предметом впливу соціального забезпечення.

Тема 2. Історичні аспекти виникнення та розвитку соціального забезпечення у світі.

1. Проаналізуйте історичні витоки соціальної підтримки людей. У чому полягає християнське трактування допомоги ближньому.
2. Назвіть основні віхи формування традицій соціального забезпечення і допомоги в Античний період, епоху Середньовіччя, часи Відродження.
3. У чому полягає сутність благодійності як складової процесу соціального забезпечення. Церковна практика суспільної допомоги.
4. Як відбувався процес становлення професійного соціального забезпечення в країнах Північної Америки, Європи, державах близького зарубіжжя.
5. Проаналізуйте принципи Ельберфельдської системи соціального забезпечення.
6. Дослідіть феномен благодійності у працях Т. Парсонса, М. Вебера, Дж. Міда, О. Конта, Е. Гіденса.

Тема 3. Ретроспективний огляд становлення соціального забезпечення в Україні.

Соціальне забезпечення періоду незалежності України

1. У чому полягає сутність соціального феномену благодійності в Україні. Поясніть специфіку благодійництва в традиціях українського народу
2. Окресліть роль релігійних громад, економічних, медичних, педагогічних товариств та молодіжних організацій національного самовиховання на західноукраїнських землях у формуванні специфіки соціальної допомоги в кінці XIX- початку XX ст..
3. Покажіть специфіку діяльності монастирів як центрів благодійного соціального забезпечення. Парафіяльні форми благодійництва.
4. Назвіть основні етапи становлення соціального забезпечення в Україні.
5. Перерахуйте науковців, та їх праці, де йдеться про історичні етапи соціальної допомоги. Хто із українських вчених досліджував благодійницьку діяльність?

Тема 4. «Соціальне забезпечення» як галузь наукових знань і фахова діяльність.

1. Дайте характеристику соціальній сфері суспільства, назвіть та розкрийте основні елементи її структури?
2. Окресліть фахові можливості професії «соціальне забезпечення».
3. Зробіть порівняльний аналіз змісту та сутності соціальних послуг.
4. Охарактеризуйте запозичені із інших галузей знань поняття та категорії соціального забезпечення
5. Перерахуйте складові соціальної сфери суспільства.
6. Що ви вкладаєте в поняття «соціальна безпека»?

Тема 5. Соціальне забезпечення в системі соціального захисту: вітчизняний та зарубіжний досвід

1. Назвіть та охарактеризуйте основні джерела права соціального забезпечення в Україні.

2. Проаналізуйте сутність принципу соціальної солідарності та його місце в системі соціального захисту.

3. Охарактеризуйте ключові аспекти соціального забезпечення (соціальної допомоги) як практичної діяльності: соціально-економічного, соціально-політичного, правового, соціально-психологічного.

4. Підготуйте порівняльну таблицю, в якій проаналізуйте переваги та недоліки континентальної та скандинавської моделі соціального захисту.

5. В чому проявляється «рудиментарність» південно-європейської моделі соціального захисту?

Тема 6. Соціальна політика як механізм стабілізації та збереження соціуму.

1. Визначте сутність та зміст соціальної політики і розкрийте основні етапи її становлення та історичного розвитку.

2. Охарактеризуйте об'єкт, суб'єкт і структуру соціальної політики як системи.

3. Розкрийте основні шляхи реалізації соціальної політики в Україні на сучасному етапі суспільних перетворень.

4. Як відбуваються процеси трансформації соціальної політики в Україні.

5. Зробіть порівняльний аналіз патерналістської та корпоративістської моделей соціальної політики.

6. Назвіть основні переваги європейської моделі соціальної роботи. Яка модель соціальної політики притаманна Україні?

7. В чому недоліки організації соціального забезпечення в українському суспільстві?

Тема 7. Місце і роль соціального забезпечення в реалізації соціальної політики в Україні.

1. Зробіть порівняльний аналіз інституційної та резидуальної системи соціального забезпечення

2. Чому соціальне здоров'я є ознакою благополуччя нації.

3. Проаналізуйте, чому соціальне забезпечення виступає в якості агента вирішення соціальних проблем.

4. Окресліть основні соціальні проблеми суспільства та причини їх виникнення.

5. Проаналізуйте основні концепції соціальної держави.

6. Дайте характеристику відомчим соціальним сервісам.

Тема 8. Система соціального захисту України. Соціальні установи та служби з обслуговування громадян, що потребують соціального захисту.

1. Назвіть суб'єктів соціального захисту дітей сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

2. Назвіть структури, що виконують законодавчу та нормотворчу роль в сфері соціального захисту населення.

3. Чому недержавні організації відносять до певного рівня системи соціального захисту.

4. Як відбувається соціальний захист певних категорій громадян в територіальних центрах соціального обслуговування одиноких непрацездатних громадян.

5. Чому трудовий колектив є визначеним рівнем системи соціального захисту населення.

Тема 9. Соціальні ризики як підстава виникнення в особи права на соціальне забезпечення.

1. Наведіть аргументи, які засвідчують, що малозабезпеченість і бідність у сучасних умовах є одним із найбільших соціальних ризиків для населення в Україні.

2. Чому старість (досягнення пенсійного віку) відносять до соціальних ризиків. Наведіть приклади.

3. Як втрата працездатності внаслідок професійного захворювання, нещасного випадку на виробництві, отримання поранень під час перебування в зоні АТО/ООС можуть призвести до виникнення в особи права на соціальне забезпечення.

4. Запропонуйте свої варіанти подолання безробіття як фактору ризику в сучасних умовах.

5. Чому екологічні та техногенні ризики можуть негативно впливати на соціальне самопочуття та благополуччя людини. Наведіть приклади.

Тема 10. Сфери практики і клієнти соціального забезпечення

1. У чому полягає специфіка формування груп клієнтів соціального забезпечення.
2. Чому сім'я у всіх країнах вважається клієнтом з надання соціальної допомоги.
3. Які вітчизняні нормативно-законодавчі акти гарантують надання соціальної допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування.
4. Які нові категорії громадян України в останні роки можна віднести до клієнтів соціального забезпечення.

Тема 11. Державні гарантії соціального забезпечення в Україні.

1. Чому гарантування соціального забезпечення громадян є одним із напрямів розвитку соціально-правової держави.
2. Назвіть основні проблеми призначення соціального забезпечення в Україні.
3. Розкрийте сутність поняття соціальних пільг. Назвіть категорії населення, яким гарантовані соціальні пільги.
4. У чому полягає специфіка трирівневої системи пенсійного забезпечення громадян.
5. У чому полягають переваги та недоліки солідарної системи соціального забезпечення.
6. Розкрийте сутність недержавної системи пенсійного страхування.
7. Що являє собою система накопичувальних пенсійних рахунків громадян?

Тема 12. Соціальні послуги в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ).

1. Чи у змозі держава гарантувати надання всього спектру/переліку соціальних послуг в умовах сьогодення?
2. У чому полягають ризики фінансування соціальних послуг в Україні.
3. Проаналізуйте та аргументуйте роль територіальних громади у формуванні й наданні соціальних послуг.

Тема 13. Соціальне обслуговування в сфері соціального забезпечення.

1. Охарактеризуйте основні принципи, на яких базується соціальне обслуговування.
2. Що входить в систему соціального обслуговування? Назвіть органи, що надають системні форми соціального обслуговування.
3. Ознайомтесь та проаналізуйте Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.07.2001 р.
4. Перерахуйте основні види соціального обслуговування дітей в Україні.
5. У яких формах надаються соціальні послуги по реабілітації та адаптації (на прикладі осіб, які повернулися із зони проведення ООС/АТО).

Тема 14. Соціальне страхування як форма соціального забезпечення

1. На підставі яких законодавчих актів формуються пенсійні виплати?
2. Поясніть, які страхові послуги надаються службами соціального забезпечення.
3. Охарактеризуйте основні суб'єкти накопичувального пенсійного забезпечення.
4. Перерахуйте випадки, за яких можливе отримання одноразової виплати, який порядок її надання.
5. Назвіть основні закони, за якими надаються основні соціальні послуги.
6. На які органи та служби покладено функції соціального забезпечення?

Тема 15. Держава загального добробуту як індикатор реалізації соціального забезпечення

1. Які стандарти соціального забезпечення існують в сучасних соціально-правових державах
2. Дайте своє тлумачення тези «Суспільство різних можливостей – мета соціальної держави».
3. Дайте характеристику теорії суспільства «загального блага». Які теорії ведуть мову про «державу загального добробуту»?
4. Опрацюйте матеріали конвенції МОП № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення».
5. Назвіть основні форми фінансування соціального забезпечення в західноєвропейських країнах та державах пострадянського простору.

Тема 16. Соціальне забезпечення (соціальна допомога) як особливий вид професійної практичної діяльності.

1. Окресліть та проаналізуйте головні функціональні обов'язки та правовий статус інспектора з соціального забезпечення в Україні.
2. Чи погоджуєтесь ви із існуючим правовим та соціальним статусом інспектора з соціального забезпечення? Якщо «так» чи «ні», то аргументуйте свої позиції.
3. У чому полягають особливості підготовки інспекторів з соціального забезпечення/соціальних інспекторів в різних навчальних закладах України
4. Запропонуйте власну логічну структуру етапів підготовки інспекторів з соціального забезпечення /соціальних інспекторів.

Тема 17. Особистість фахівця з соціального забезпечення: відстоювання соціальної справедливості.

1. Охарактеризуйте особистісно-моральні якості фахівця з соціального забезпечення.
2. Якими уміннями та і навичками, на вашу думку, має володіти фахівець із соціального забезпечення у професійній діяльності.
3. Назвіть та аргументуйте професійні якості інспектора з соціальної допомоги.
4. Назвіть та аргументуйте морально-етичні якості інспектора з соціальної допомоги.

Тема 18. Морально-гуманістичні засади соціального забезпечення. Поняття «професійних цінностей соціального забезпечення».

1. Наведіть приклади проблемних ситуацій в соціальній роботі/соціальному забезпеченні, які перед фахівцями постають в якості етичних дилем.
2. У чому, на вашу думку, полягають проблеми ціннісної бази в соціальній допомозі. Наведіть критерії ціннісної бази соціального забезпечення.
3. Охарактеризуйте взаємодію соціального забезпечення та морального світогляду особистості.
4. Охарактеризуйте основні позиції Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України.

IV. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.
Політика щодо академічної доброчесності	Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені. Студентам потрібно ознайомитись з Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у ВНУ імені Лесі Українки. URL : https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/Polozhennya-Antyplagiat.pdf
Політика щодо відвідування	Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим елементом оцінювання, за яке нараховуються мінімальний бал.
Політика щодо визнання результатів навчання у формальній, неформальній та/або інформальній освіті	Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються шляхом валідації в порядку, зазначеному у Положенні про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки. URL : https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2020-12/7c00ef81438ad127bf5767f392c628f1.pdf

**Шкала оцінювання
Оцінювання курсу денної форми навчання**

Види оцінювання	Бал
Опитування під час занять – реферати, презентації, кейси, тести, питання, завдання, ІНДЗ	40
Модуль 1 (теми 1-5) – Модульна контрольна робота 1	30
Модуль 2 (теми 6-10) – Модульна контрольна робота 2	30
Або екзамен (теми 1-10) – завдання, кейси	60

Шкала оцінювання студентів:

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90-100	Відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	Добре
67-74	Задовільно
60-66	Достатньо
1-59	Незадовільно

V. Підсумковий контроль

Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен, який складають студенти в період заліково-екзаменаційної сесії, передбаченої навчальним планом. Максимальна оцінка 60 балів. Екзамен проводиться згідно розкладу.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Баранник Л. Б. Соціальний захист громадян : навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2017. 246 с.
2. Докаш В.І. Вступ до спеціальності «Соціальне забезпечення»: навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. 352с.
3. Докаш В. І. Вступ до спеціальності «Соціальне забезпечення»: навч. посібник. Чернівці, Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2021. 352 с.
4. Дубич К.В. Вступ до соціальної допомоги: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 224 с.
5. Утвенко В. В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки: навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 248 с.

Додаткова

6. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 447 с.
7. Кириленко О. П., Толуб'як В. С. Соціальне страхування : підруч. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2016. 516 с.
8. Журба І. О. Соціальне забезпечення в контексті вступу в ЄС: монографія. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 192 с.
9. Безкровний О. В., Аранчій В. І., Лихопій В. І. Соціальне страхування : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 219 с.
10. Ганслі Теренс М. Соціальна політика та соціальне забезпечення ринкової економіки: пер. з англ. К.: Основи, 2016. С. 130.
11. Завора Т. М. Соціальне страхування: навч. посіб. для практ. занять. Полтава : ПолтНТУ, 2016. 319 с.

12. Ярошенко О. М. Право соціального забезпечення : підручник. Харків : Право, 2019. 376 с.
 13. Назарова Г. В., Гончарова С. Ю., Сотникова Ю. В., Аграмакова Н. В. Соціальна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
 14. Шаповалова Т.М. Економічні основи соціального забезпечення: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 128с.
 15. Katja Hujo Social protection and inequality in the global South: Politics, actors and institutions. Critical Social Policy. 2021. 41(3). P. 344-363. DOI: <https://doi.org/10.1177/02610183211009899>
 16. Social protection systems. URL: <https://socialprotection-humanrights.org/key-issues/social-protection-systems/> (дата звернення: 02.09.2021).
- Інтернет-ресурси*
17. Державна служба України з питань праці. URL: <https://dsp.gov.ua/> (дата звернення: 02.09.2021).
 18. Державний центр зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/> (дата звернення: 02.09.2021).
 19. Законодавство України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/zak> (дата звернення: 02.09.2021).
 20. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/> (дата звернення: 02.09.2021).
 21. Національна соціальна сервісна служба України. URL: <https://nssu.gov.ua/> (дата звернення: 02.09.2021).
 22. Пенсійний фонд України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/> (дата звернення: 02.09.2021).
 23. Фонд соціального страхування. URL: <http://www.fssu.gov.ua/> (дата звернення: 02.09.2021).